

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

دولت جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

تربیت در روشنی قرآن کریم
(تفسیر موضوعی)
(رساله ماستری)

محصل: نصیر احمد "عمری"

استاد رهنما: دکتور فصیح الله "عبدالباقي"

۱۳۹۸ هـ ش / ۱۴۴۱ هـ ق / ۲۰۲۰ م

سال:

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

تربیت در روشنی قرآن کریم

(تفسیر موضوعی)

(رسالة ماستری)

محصل: نصیر احمد "عمری"

استاد رهنما: دکتور فصیح الله "عبد الباقي"

1398 هـ.ش / 1441 هـ.ق / 2020 م .

سال:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت تفسیر و حدیث

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم نصیر احمد ولد فقیر محمد ID: SH-MST-96-312 محصل دور سوم تفسیر و حدیث
 که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: تربیت در روشنی قرآن کریم
 به روز شش تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۸ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس
 بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۶ (نمره به عدد) هشتاد و شش (نمره به حروف) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

شماره	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور مصباح الله عبدالباقی	عضو هیات	
۲	دکتور فضل الهادی وزین	عضو هیات	
۳	دکتور فصیح الله عبدالباقی	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	

..... معاون علمی

..... امر بورد ماستری

خلاصه بحث

این رساله تحت عنوان: تربیت در روشنی قرآن کریم (بحث موضوعی) بوده، و این موضوع در جامعه از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد، و بسیاری از مردم در رابطه به دین مبین اسلام و خصوصاً برنامه‌های تربیتی چنان تصور دارند که گویا پیرامون آن هیچ توجهی صورت نگرفته. بدین لحاظ یک عده زیادی از ایشان این تصور را دارند که اسلام صرف به مسائل حلال و حرام و قضایای عقیده توجه داشته و بس، این فهم ناقص نسبت به اسلام عده زیادی از نسل جوان ما را به دامن بی‌دینی برده و آنها را در پی الگوهای غیر اسلامی کشانده، لذا همه جوانب مختلف زندگی که از آن جمله تربیت در روشنی آموزه‌های قرآنی باید سپری نموده، تا در نتیجه سعادت حقیقی دنیا و آخرت حاصل شود.

و این رساله مشتمل بر مقدمه، و فصول چهار گانه که در آن از: معنای لغوی و اصطلاحی تربیت، اهمیت تربیت، مکلفیت‌ها، اشتباهات و لغزشهای مربیان در قبال زیردستان، اصول راهکارها و وسایل تربیت، انواع تربیت باطنی (تربیت روحی، تربیت عقلی، تربیت اخلاقی، تربیت عاطفی)، انواع تربیت ظاهری (تربیت بدنی، تربیت اجتماعی، تربیت اقتصادی بحث شده است. و همچنان تجارب نشان داده تربیت، یکی از نکات بسیار مهم و ضروری بوده که پدران، مادران و مربیان باید از تمام مسائل و مشکلات رفتاری و روانی فرزندان و متربیان خود در سنین مختلف آگاه باشند، و نیز در پیشنهادات به خاطر تکمیلی این رساله بعضی از یاد آوری‌های مهم و ضروری که در جریان تحصیل به آن رو برو بوده ایم ذکر کرده ام.

در مقدمه که حاوی مسئله تحقیق، اهمیت تحقیق، اسباب اختیار موضوع، سوالهای اساسی تحقیق، پیشینه و ضرورت تحقیق، روش تحقیق، اهداف تحقیق، مشکلات تحقیق به شمول خطه و پلان تحقیق تذکر داده ایم.

شکل مختصر فصول چهارگانه قرار ذیل است.

فصل اول: تربیت، مفهوم، اهمیت و روش‌های آن.

فصل دوم: خواسته‌ها و وسایل تربیت از منظر قرآن کریم.

این فصل شامل دو مبحث و هر مبحث حاوی مطالب و جزئیات می‌باشد.

فصل سوم: انواع تربیت باطنی.

فصل چهارم: انواع تربیت ظاهری.

نتیجه‌گیری.

پیشنهادات.

فهرست آیات قرآن کریم.

فهرست احادیث نبوی. p.

فهرست اعلام.

مراجع و مصادر.

Research Abstract.

فهرست موضوعات

عناوین	صفحات
مقدمه	1

فصل اول

تربیت، مفهوم، اهمیت و روش‌های آن

مبحث اول: تعریف، اهمیت و کلمات مترادف تربیت از دیدگاه قرآن کریم	9
مطلب اول: معنای لغوی و اصطلاحی تربیت	9
مطلب دوم: اهمیت تربیت در قرآن کریم	12
مطلب سوم: کلمات و واژه‌های مترادف تربیت در قرآن کریم	13
مبحث دوم: مکلفیت‌ها، اشتباهات و لغزش‌های مربیان در قبال زیر دستان از دیدگاه قرآن کریم	15
مطلب اول: مکلفیت‌های مربی در قبال زیر دستان از دیدگاه قرآن کریم	15
مطلب دوم: اشتباهات و لغزش‌های مربیان از دیدگاه قرآن کریم	21

فصل دوم

خواسته‌ها و وسایل تربیت از منظر قرآن کریم

مبحث اول: اصول، راهکارها و وسایل تربیت از دیدگاه قرآن کریم	29
مطلب اول: اصول تربیت از دیدگاه قرآن کریم	29
مطلب دوم: صحنه‌های از تربیت اخلاقی در داستان‌های قرآن کریم	35
مطلب سوم: اهداف و خواسته‌های تربیت اسلامی در قرآن کریم	42
مبحث دوم: راهکارها و وسایل تربیت در قرآن کریم	48
مطلب اول: تربیت دادن با پیشکش صحنه‌های از زنده‌گی الگوهای شایسته	48
مطلب دوم: تربیت با پند و اندرزهای قرآن کریم	50
مطلب سوم: تربیت به وسیله تشویق و ترغیب به شیوه قرآن کریم	55

فصل سوم

انواع تربیت باطنی

- 61 **مبحث اول: تربیت روحی از دیدگاه قرآن کریم**
- 61 **مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت روحی**
- 61 **مطلب دوم: راهکارها و وسایل تربیت روحی از دیدگاه قرآن کریم**
- 62 **مطلب سوم: نقش تربیتی عبادات (بدنی و مالی)**
- 77 **مبحث دوم: تربیت عقلی از دیدگاه قرآن کریم**
- 77 **مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت عقلی**
- 77 **مطلب دوم: نقش قرآن کریم در تربیت عقلی انسان**
- 79 **مطلب سوم: راهکارها و وسایل تربیت عقلی از دیدگاه قرآن کریم**
- 81 **مبحث سوم: تربیت اخلاقی از دیدگاه قرآن کریم**
- 81 **مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت اخلاقی از دیدگاه قرآن کریم**
- 82 **مطلب دوم: اهمیت تربیت اخلاقی از دیدگاه قرآن کریم**
- 83 **مطلب سوم: روشهای تربیت اخلاقی در قرآن کریم**
- 88 **مبحث چهارم: تربیت عاطفی در قرآن کریم**
- 88 **مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت عاطفی از دیدگاه قرآن کریم**
- 88 **مطلب دوم: اهمیت تربیت عاطفی در قرآن کریم**
- 89 **مطلب سوم: روشها و راهکارهای تربیت عاطفی در قرآن کریم**

فصل چهارم انواع تربیت ظاهری

92	مبحث اول: تربیت بدنی در قرآن کریم.....
92	مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت بدنی در قرآن کریم
92	مطلب دوم: نقش قرآن کریم در تربیت بدنی
94	مطلب سوم: روشهای سالم و درست تربیت بدنی در قرآن کریم
96	مبحث دوم: تربیت اجتماعی از دیدگاه قرآن کریم
96	مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت اجتماعی در قرآن کریم
97	مطلب دوم: ویژگی‌های تربیت اجتماعی در قرآن کریم
100	مطلب سوم: راهکارها و وسایل تربیت اجتماعی از دیدگاه قرآن کریم
114	مبحث سوم: تربیت اقتصادی از دیدگاه قرآن کریم
114	مطلب اول: معنا و مفهوم تربیت اقتصادی در قرآن کریم
115	مطلب دوم: اهمیت تربیت اقتصادی در قرآن کریم
116	مطلب سوم: روشهای تربیت اقتصادی در قرآن کریم
117	مطلب چهارم: نقش تربیت اقتصادی در نجات جامعه در پرتو قرآن کریم
120	نتیجه گیری
122	پیشنهادات
123	فهرست آیات قرآن کریم.....
132	فهرست احادیث نبوی.....
135	فهرست اعلام.....
137	فهرست مراجع و مصادر.....
142	Research Abstract.....

نتیجه گیری

تربیت، در زندگی یکی از نکات بسیار مهمی است که پدران، مادران و مربیان باید از تمام مسائل و مشکلات رفتاری و روانی متربیان و فرزندان خود در سنین مختلف آگاه باشند و بدانند چطور با فرزندان و متربیان خود رفتار کنند تا آنها از هر لحاظ در سلامت کامل به سر ببرند و از طرف دیگر چون فرزندان غیر از محیط خانه با محیط خارج از خانه هم سروکار دارند، بامسائل و مشکلات متعددی رو به رو میشوند که نیازمند آگاهی روش برخورد صحیح والدین و متربیان شان اند. در قرآن کریم و سنت نبوی p و دیگر نصوص شرعی در مورد تربیت نکات مهم و کلیدی هست که با کمی دقت و توجه می‌توان به آنها پی برد و در زندگی روز مره، باعمل کردن به آنها بتوانیم فرزندان و متربیان خود را طور تربیت و پرورش داده تا باشد که یک جامعه ای با فرهنگ را سروسامان دهیم.

در این رساله (تربیت در روشنی قرآن کریم) موضوعات مانند: اهداء، شکر و تقدیر، خلاصه بحث، فهرست موضوعات و مقدمه که شامل مسئله تحقیق، اهمیت تحقیق، اسباب اختیار موضوع، سوالهای اساسی تحقیق، پیشینه و ضرورت تحقیق، روش تحقیق، اهداف تحقیق، مشکلات تحقیق، خطه و پلان تحقیق مختصراً بیان گردیده است.

این رساله شامل چهار فصل بوده که هر فصل در خود مباحث، مطالب و جزئیات را مورد بحث قرار داده است.

در فصل اول ما توانستیم که معنا و مفهوم تربیت را معرفی کنیم مثلاً: تربیت در لغت: به معنای پروراندن، آداب و اخلاق را به کسی یاد دادن و یا هم به معنای آموزش و پرورش نیز به کار رفته است.

و در اصطلاح چندین تعاریف ذکر شده من خواستم جامع ترین تعریف را از دکتور خالد بن حامد الحازمی به معرفی بگیرم که عبارت از: نشو نمودادن انسان است به طور تدریجی در همه امورات زندگی تا باشد که عمل کردن به آن سبب سعادت دنیا و آخرت گردد.

همچنان در مورد کلمات و واژه‌های مترادف تربیت اصطلاحات را ذکر نموده ایم.

و نیز در مورد مکلفیت‌ها، اشتباهات و لغزش‌های مربیان در قبال زیر دستان گفته آمدیم.

همچنان اشخاص که در تربیت برای متربیان الگو و نمونه بوده اند معرفی و بیان داشته ایم.

و فصل دوم در مورد اصول، راهکارها و وسائیل تربیت عناوین و نمونه‌های دلپذیر را گنجانیده ایم تا باشد که زندگی ما مطابق به اصول تربیت اسلامی و قرآنی رونق گیرد.

همچنان صحنه‌های از تربیت اخلاقی قرآن کریم را به طور مختصر و واضح بیان شده است.

و در مورد اهداف و خواسته‌های تربیت اسلامی و قرآنی بحث مختصر شده است.

همچنان چگونگی روشهای تربیت با پند و اندرز را در قرآن کریم بیان داشته و نیز تأثیر پند و اندرز را در گفته‌های پیامبرp، اصحاب کرام و دانشمندان شناسائی و به معرفی گرفته ایم.

و فصل سوم در مورد تربیت روحی و وسائیل آن مختصراً بیانات صورت گرفته است.

همچنان در مورد آثار تربیتی نماز، روزه، زکات، حج و نیز در مورد اثر بخشی تلاوت قرآن کریم در تربیت انسان وضاحت داده شده است.

همچنان معنا و مفهوم تربیت عقلی، نقش قرآن کریم در تربیت عقلی، راهکارها و وسائیل تربیت عقلی، اهمیت تربیت اخلاقی، روشهای تربیت اخلاقی از دید گاه قرآن کریم را به بحث گرفته شده است.

همچنان در مورد تربیت عاطفی، معنا و مفهوم آن، روشهای تربیت عاطفی و اهمیت تربیت عاطفی را از دیدگاه قرآن کریم بیان نموده ایم.

و فصل چهارم در مورد معنا و مفهوم تربیت بدنی، همچنان در مورد نقش قرآن کریم در تربیت بدنی و روشهای درست آن را ذکر کرده ایم.

و نیز در مورد معنا و مفهوم تربیت اجتماعی، ویژگی های تربیت اجتماعی و وسائیل تربیت اجتماعی از دید گاه قرآن کریم بحث صورت گرفته است.

همچنان در مورد تربیت اقتصادی، معنا و مفهوم آن، روشهای تربیت اقتصادی، نقش تربیت اقتصادی در نجات جامعه را در پرتو قرآن کریم به تفصیل بیان شده است.

و در اخیر این رساله پیشنهادات، فهرست آیات قرآن کریم، فهرست احادیث نبویp، فهرست اعلام و مراجع و مصادر را بر اساس حروف ابجد ترتیب داده ایم.

تم بحمد الله و توفیقه.

مورخ 1400/ 12 / 21 ه.ش

پیشنهادات

رجوع صادقانه به کتاب الله و سنت رسول الله در همه جوانب زندگی برای مسلمانان یک امر مبرم و اساسی بوده؛ لذا می‌خواهم چند نکته را به مراجع ذیربط پیشنهاد نمایم امید که جامعه عمل بپوشد تا باشد که سبب سعادت دارین نصیب گوینده و شنونده‌ها گردد:

- اهتمام به مطالعات و تحقیقات به حدی صورت گیرد که تا به حقیقت علم نفسی اسلامی رسیده‌گی شود، و این از خلال آیات قرآن کریم، نصوص سنت نبوی و آثار علمای اسلام باشد. این اهتمام بخاطر حفظ بشریت بوده تا تربیت به شکل اساسی و درست صورت گیرد، و دیگر اینکه الگوهای شایسته و پیش قدمی مسلمانان را نسبت به دیگران از یاد نبرند.
- به ریاست پوهنتون سلام پیشنهاد می‌نمایم که تربیت اسلامی را به عنوان یک مضمون کلیدی و اساسی در نصاب درسی خود در تمام رشته‌ها جایگزین نموده تا این عمل نیک و وسیله پیشرفت و ترقی خواهران و برادران ما در جامعه گردد.
- به اساتید محترم پوهنتون سلام پیشنهاد می‌نمایم که محصلین خویش را در پرتو قرآن کریم و سنت نبوی‌م‌طور تربیت نمایند تا بعد از فراغت بتوانند الگوهای خوب و دلسوز برای متریبیان و زیر دستان در جامعه باشند.
- از هیئت رهبری پوهنتون مذکور می‌خواهم تا به اساتید بخش شرعیات این مرکز تحصیلی وظیفه بدهند تا پروژه‌های تحقیقی را زیر نام تربیت در روشنی قرآن کریم به راه انداخته و سمینارهای آموزشی مؤثر را به محصلین تقدیم نمایند.
- از پوهنتون محترم سلام احترامانه تقاضا دارم که در رابطه به موضوع تربیت (فرد، خانواده، جامعه) و آثار آن از منظر اسلام، مقاله‌های را ترتیب نموده و در تیزس‌های بعدی محصلان جا دهد، تا برای جامعه مفید و قابل استفاده گردد.
- تدریس مضامین درسی دوره ماستری مکمل به لسان عربی باشد و این بهترین بهانه برای یاد گیری زبان عربی است.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af